

Posamezna številka stane 2 kroni.

Naročnina listu: Celo leto 35 dn., pol leta 18 dn., četrt leta 9 dn. Izven Jugoslavije: Celo leto 65 dn. Inzerati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravištvu sprejema naročnino, inzerate in reklamacije.

Telefon interurban štev. 113

STRAŽA

NEODVISEN POLITIČEN LIST ZA SLOVENSKO LJUDSTVO

Poština plačana v gotovini.

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravištvu je v Mariboru, Koroška cesta štev. 5. Z uredništvom se more govoriti vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

Telefon interurban štev. 113.

101. številka.

Maribor, dne 1. septembra 1922.

Letnik XIV.

Vladna koalicija in uradništvo.

Vedno nam zatrjujejo ministri, kako to in ono „dobro stoji“. Dobro stoji posojilo iz Amerike, če tudi še ni od njega niti beliča v državni blagajni, dobro stoji promet, saj gradi za njegovo vrhovno upravo ministrstvo velikansko palačo za 60 milijonov dinarjev in ta sijaj bo že zatemnil vse neredne progah, dobro stoji letina po ministrskih in načelniških poročilih, pa če narod še tako strada in trpi, vse je dobro, tako odmeva tudi po mnogih vladnih listih, samo vladna zveza — koalicija med demokrati in radikali je na zelo slabih nogah, kakor se sliši dan na dan iz enih in drugih listov, iz enega in drugega kluba.

Demokratski listi so v zadnjem času sicer prenehali z besnimi napadi proti radikalcem, to pa zato, ker so se opredelili po razkolnih strujah v lastnih vrstah in nimajo dovolj časa, za boj proti zaveznikom. Koalicija kot tako sedaj posebno napadajo radikalni listi, ker vidijo veliko prednost in nadmoč svoje stranke nad razpadajočo demokratsko, in pa takozvani „neodvisni“ listi, ki so doslej vsi moč režima gradili na slogi radikalov in demokratov. „B. Dnevnik“, ki je to slovo toliko proslavljal, je že tako daleč, da jo imenuje — fazono ter trdi, da bo zelo draga za narod in državo.

Vsaka od teh dveh strank, pravi ta list, ima svoje „poslovne“ ljudi, svoje špekulante, ki pridobivajo, upravljajo ter tudi izsiljujejo posebne profite za svoj tabor. Poleg radikalnih Nastasov, Kostičev, Janjičev, Račičev, stojijo demokratski Marinkoviči, Rafajloviči, Dimoviči, Boškoviči in mnogi drugi. Po dolgih zakulisnih borbah med eno in drugo profitaro skupino je po prizadevanju voditeljev od ene in druge strani prišlo do sporazumov v sekvestrih, v eksploataciji drž. imovine, v „nacionaliziranju“ raznih podjetij itd. — Koalicija se je učvrstila, sporazumi pa niso trajni in sedaj imamo zopet dobo, da stoji ena skupina proti drugi in da voditelji nimajo ne volje, ne moči, za novo zavezništvo in sporazumljenje.

Radikalnim prvakom tudi ni več na tem ležeče, demokratska stranka po svojih notranjih krizah se jim ne zdi več vredna posebnega ovaževanja in posebnih zavezniških koncesij. Sicer pa, s kom naj barantajo, s kom se naj pobotajo: ali s Pribičevićem, ali z Davidovičem, ali z onimi okrog „Borbe“, ali z onimi okrog „Preporoda“, ali z demokrati levice, ali z onimi z desnice, sredine, četrt na levo, četrt na desno? Glavni radikalni listi o tem niso dosti razmišljali in udarili so sedaj po koaliciji v zahtevi in mnenju, da je radikalna stranka poklicana in sposobna za samostojno vodstvo državne politike.

Tudi v uradniškem vprašanju se kažejo vse težave današnje vladne koalicije. Radikalci so napolnili „svoja“ ministrstva s sebi udanim uradništvom: ministrstvo pošte, agrarne reforme, zunanjih zadev in tudi pravde, za radikalci pa niso hoteli zaostati demokrati, samo, da je njihov položaj mnogo težji, ker prečanskim demokratom ne diši služba v Srbiji, ker so srbski samostalci mnogo svojih ljudi izgubili v vojni in tako so imeli samo še nekdanje liberalce, da z njimi napolnijo svoja ministrstva. In sedaj je demokratska stranka na tem, da se razleže na vse dele, iz katerih je nastala, da gredo bivši samostalci na svojo bivšo, liberalci na svojo stran in tudi prečanski demokrati težijo za lastno politično orientacijo. Samo v južni Srbiji in v Črni gori še imajo demokrati svoj uradniški in upravni aparat, ki je tak, da s svojim partizanstvom, s svojo korupcijo in s svojim terorjem seje in neti revolucijo, kakor nam na vso moč zatrjujejo razni radikalni listi.

Večnemu odlaganju rešitve uradniškega vprašanja je kriv odpor Srbijancev iz enega in drugega vladnega tabora in uradniška mizerija je delo cele vladne koalicije. V predvojni Srbiji niso smatralo politične stranke uradništva za organ države, ampak za strankarske priganjače.

Vsled tega se je razvil v Srbiji sistem takozvanih „dveh garnitur“: Če so bili na vladi radikali, so pometali vse uradništvo na cesto in postavili povsod svoje ljudi brez ozira na potrebe uprave in na strokovno usposobljenost poedincev, kajti glavna stvar ni bila dobra uprava, ampak politična moč slučajno na krmilu, ali da govorimo po domače, pri koritu se nahajajoče stranke. Če so pa prilezli na vrh samostalci, so morali pristaši radikalne stranke delati dolgove, če si niso znali poiskati služb kot natakariji ali trgovski pomočniki itd. Tega mučnega in zlasti za „dejanje“ volitev jako pripravnega uradniškega aparata ni hotela nobena stranka spustiti iz rok in zato ni bil uradnik v bivši Srbiji pravzaprav nikdar državni uradnik, ampak samo strankarsko orodje. Tega so se uradniki tudi dobro zavedali in v nestalnosti službe vidimo mi enega izmed glavnih vzrokov silne korupcije, ki je vladala med srbijanskim uradništvom že pred vojno, s čemer pa ne trdimo, da so bili vsi brez izjeme korupcionisti, ampak je bilo tudi mnogo častnih izjem, zlasti med sodniki. Najhujše so bile razmere v policijski službi, to je v politični upravi in vsled tega so tudi ne-

prestani boji za portfelj ministrstva policije med eno in drugo vladno stranko.

Proti ureditvi uradniškega vprašanja igrajo tudi osebni momenti veliko vlogo. Vladni tabor ene in druge stranke ima mnogo „odličnih“ kandidatov za visoka uradniška mesta, ki pa niso „odlični“ strokovnjaki, po večini niti izobraženi povprečnega reda — temveč odlični ignoranti, ki so mnogo pripomogli, da se je uradniško vprašanje radi kočljive točke — kvalifikacija, odrivalo in se še odvira.

Naj Pantelija Jovovič svojemu radikalnemu ali velesrbskemu „Balkanu“ še toliko opisuje teror in korupcijo policajdemokratskih uradnikov v Črni gori, naj radikalni listi še toliko rohnijo proti uradništvu policajdemokratskih ministrstev, ki izvršujejo samo strankarske posle ter zastopajo samo interese svoje stranke, vse to nas ne sme premotiti in zapeljati v nade, da bi bila radikalna uradniška garnitura boljša ob policajdemokratske.

Pred novimi dogodki.

Agonija, v kateri se nahaja Avstrija, zaposluje vso Evropo. Vendar pa bi bilo naivno misliti, da bi rešitev Avstrije mogla zaustaviti kolo usode, ki je usmerjena na pot korenite revizije mirovnih pogodb. Ne toliko za današnjo, pač pa in mnogo več eksplozivnih snovi vsebuje skrb za bodočo konstelacijo Evrope, katere obraz se prikazuje v svojem logičnem razvoju ravno v katoličnem stanju sedanjega položaja v Avstriji v vsej svoji strašni realnosti. In vzroki? Vsekakor vojne posledice; to je preobjemna lupina za jedro samega vprašanja. To jedro pa leži globlje in sicer v socialnem in gospodarskem vprašanju povojnih posledic. „Evropa brez miru“ hodi okrog teh vprašanj, kakor mačka okrog vrele kaše. Zlasti pa je to vprašanje vroče z ozirom na Rusijo. Kdo naj ima danes poguma, zgrabiti bika za rogove in imenovati otroka z njegovim pravim imenom?

Diplomati stare šole vsekakor ne. Čisto gospodarska in socialna vprašanja se danes rešujejo za zeleno mizo politikov in generalov. Z militarističnim tomahavkom in z vzrokavičeno pestjo pa ne bomo pridelali niti enega krompirja in ne premaknili niti enega stroja.

V tem torej tiči problem Avstrije in cele Evrope. Sredstva v rešitvi tega problema pa morajo biti uspešna le tedaj, ako bodo imela primeren mednarodni značaj. Vsaki drug poskus pa mora neizogibno zadeti v navskrižje z interesi te ali one sosedne države. Naj katerakoli država nudi svojo finančno pomoč Avstriji v tej ali oni obliki, bo taka pomoč ob suši državnih blagaj, tudi v dobrem namenu, skopnela, kakor pomladni sneg pod toplimi solničnimi žarki. To, kar velja za Avstrijo, velja tudi za vse druge države s takozvano slabo valuto.

Z ozirom na to bo treba neizogibno spremeniti določbe mirovnih pogodb o takozvanih reparacijah. Vojni dolgovi se morajo brezpogojno anulirati in plačila vojne odškodnine v gotovini pa sistirati. Najelo naj bi se veliko mednarodno posojilo z mednarodnim vzajemnim poroštvom. Tako posojilo bi imelo za posledico zaustavitev devalvacije denarja in usmeriti denarno vrednost k predvojni relaciji.

S tem pa je že napravljen prvi korak priznanja Rusije. Otvoritev njenih meja in industrijalna obnova države bi pomnožila delo na polju in odprla bogate ruske žitnice pasivnim krajem Evrope. Intenzivno poljedelstvo je edina rešitev prehranbenega vprašanja.

Kar se zlasti Avstrije tiče, je treba imeti pred očmi tudi dejstvo, da je njena gospodarska in socialna rešitev v znatni meri odvisna tudi od pogojev, v katerih je nastala v sedanji obliki kot samostalna država. Ta njena samostalnost je pogodbeno zajamčena, ni pa zajamčen njen gospodarski obstoj, ki pa je v vzročni zvezi tesno spojen s korenito politično spremembo. Naslonitev k Nemčiji, kjer se vrše veliki ustavni in socialni boji, je mogoča le v ohlapnem sklopu zveznih držav, v kolikor je pač izvedljiva z ozirom na zapadne velesile. Prisilna uprava Avstrije je priporočljiva samo v popolnem soglasju z njenimi sosedi, ne sme pa vsebovati mandat eni sami državi. Tudi v tem oziru igra sebičnost in nevoščljivost znatno vlogo. Italija se drži sicer rezervirano, toda obenem pokazuje znake, podobne svarilu, češ, naj mala antanta tihkar ne misli, na odločilno vlogo v avstrijskem vprašanju.

Francije predvideva resne dogodke v Avstriji in je za to že poslala močne oddelke orožništva na Dunaj, ker so bili spopadi in demonstracije na dnevnem redu. V očigled vsemu temu vendar ni misliti, da bi v slučaju potrebe umirjenja Avstrije oborožen pohod sosednih ali tujih držav mogel imeti za posledico kako važnejšo politično državnoopravno spremembo, kakor na primer, delitev Avstrije. Danes pa ni nobenega dvoma, da ogromna večina Koroške z odprtimi rokami pričakuje rešitev iz Jugoslavije in tudi štajerska pokazuje slično voljo, zlasti pa je to opaziti v časopisju Avstrije in Italije. Zaenkrat vsaj ne gre za teritorialna vprašanja, ki jih naj resni edinole čas, avtonomistična ure-

ditev Jugoslavije in dobra avtonomna uprava. Balkancev in njihovih centralistično-batinaških metod pač nikdo ne mara.

Prečesem pa gre za neposredno rešitev socialnega vprašanja. Avstrija ima danes 19.000 davčnih uradnikov, ki imajo mesečno 109 milijard plače, dočim zbera davkov samo 75 milijard. Ako je stvar taka, da je država za uradnika, potem mora vse skupaj odnesti — peklenšček. Kar pridobi uradnik za državo, odnese sam in še nekaj navrh. Tako sploh ne gre. Isto je z delavstvom. Mnoge tovarne so morale znatno omejiti svoje delo, kljub temu delavci zahtevajo vedno večje plače, delajo pa malo. Samo za delavske in uradniške plače se v Avstriji izda mesečno 700 milijard, dočim je vsega denarja v prometu komaj nekaj nad 800 milijard. Vsled tega narašča draginja v vrtoglave višine, k čemur ravno pomaga nesmiselni indeks, po katerem se plače določajo za vsak mesec naprej. Kje naj bo konec vsemu temu?

Najprej torej rešitev socialnega vprašanja! Za njim pa sledi gospodarsko v zvezi s političnim! Dokler pa se delavstvo in uradništvo ne zavé v prvi vrsti svojih dolžnosti napram družbi, pa ni mogoče pričakovati rešitve nobenega vprašanja. Zlasti delavstvo, bolj, kakor kateri drugi stan, je poklicano, da aktivno sodeluje v gospodarski obnovi in tako odvzame kapitalizmu njegovo najhujše orožje: izrabljanje konjunkture, draginje in devalvacije.

Avstrija tone, pijanost jo bo streznila, težko pa bo našla — rešitelja.

Politični položaj.

Vladni delovni program za sejo ministrskega sveta, ki bo 5. septembra in ki je že sedaj obilen, se bo poleg tega še povečal, tako da bo morala imeti vlada sejo dopoldne in popoldne. Doslej se izmed važnih predmetov, o katerih se bo razpravljalo, omenjajo naslednji: Vprašanje sporazuma z Italijo, akcija za pobijanje draginje, ureditev vprašanja apanaže princa Jurja, pobijanje pijanstva in zapravljanje, zatvorenje kavarn, barov in sličnih lokalov, pričetek dela zakonodajnega odbora in skupščine in določitev njenega dnevnega reda, izplačilo doklad občinskim tajnikom, odobrenje za osnovanje glavnice v znesku 12 milijonov dinarjev za beograjsko aprovizacijo, sklepanje o invalidskem zakonu, ureditev agrarnega spora v Dalmaciji, ter mnoga druga vprašanja. V parlamentarnih krogih se govori, da bo v prvih sedaj narodne skupščine prišlo na dnevni red poročilo o zakonskem predlogu glede ureditve okrožij in srezov in nadalje zakonski predlog o izpremembah zakona o oblastni in občinski samoupravi, poročilo verifikacijskega odbora ter odbora za prošnje in pritožbe, uradniški zakon, za njim pa invalidski zakon. — Program je hitro sestavljen, samo ministrov se ne da tako hitro sklicati, kar izkuša posebno sedanji zastopnik vladnega predsednika, minister Timotijević.

Delovanje narodne skupščine. Narodna skupščina ne bo začela 15. septembra z delom, kakor je bilo to prvotno določeno, ampak bo ostala odgodena do konca septembra. Kakor izgleda, bo prva parlamentarna seja okrog 28. septembra. Narodnih poslancev je v Beogradu zelo malo. Tudi od bodočega zasedanja parlamenta nam ni pričakovati nič kaj posebnega in spšnega. Dan sestanka zakonodajnega odbora tudi ni določen, ker se samo domneva, da bo sklican 15. septembra. Ako se ne bo odzvalo povabilu k prvemu sestanku zakonodajnega odbora dovolj članov, se bodo poklicali njihovi namestniki.

O prvem obroku ameriškega posojila je vlada zopet izdala in naročila po raznih listih vesti, da bo obrok in sicer sedaj samo 15 milijonov izplačan te dni. Mnogo se na to zagotovo ne more dati, ker je bilo podrobnih vesti že več ko dovolj in ker se višina obroka vedno drugače in vedno nižje navaja, menda nalašč v potrdilo vseh pomislekov, da posojilo le ni tako sigurno, kakor vlada od časa do časa zatrjuje.

Agitacija demokratov po južni Srbiji. Šef demokratskega kluba Ljuba Davidovič in minister Kumanudi se še vedno mudita v južni Srbiji in demokratski listi pišejo, da se prirejajo politični shodi z velikimi uspehi. Radikalni listi se radi tega zelo hudujejo in „Tribuna“ zatrjuje, da je južna Srbija edina nada demokratov, ki se hočejo obdržati v teh nesrečnih krajih s terorjem svojih uradnikov, ki so krivi vseh strašnih razmer in krivic. „Tribuna“ pravi, da se demokratsko uradništvo ne briga za svoje dolžnosti, temveč samo za stranko, ne pobija hajdukov, temveč samo politične nasprotnike, ne ščitijo preganjanih in trpečih, temveč samo svoje strankarske pajdaše in vse to menda po vzgledu ministra Kumanudija, ki ob tako strašno razoranem državnem gospodarstvu zanemarja svoje dolžnosti v delu za svojo stranko. — Tako radikali iz strankarske zavisti, javnosti je pa dobro znano, da bi radikalni ministri in radikalna uradniška garnitura isto počenjala v južni Srbiji, kar počenjajo danes demokratski.

Organiziranje Nemcev v Jugoslaviji. Na kongresu vojvodinskih Nemcev v Novem Vrbasu se je mnogo raz

pravljalo o osnutku posebne nemški stranke, njeni organizaciji in pa o tem, kateri večji politični skupini naj bi se približala, oziroma na katero bi se naslonila. Kongres je pokazal, da so priprave za nemško stranko v vseh krajih, kjer prebivajo Nemci, dobro napredovale in da Nemci po pretežni večini niso zadovoljni z dr. Grasslom, ki jih je zblížati z demokrati. Kongres je odločno obsojal teroristične nakane omladincev, ki so, kakor znano, grozili uredništvu in vodstvu lista — «Deutsches Volksblatt».

Bolgarija in Bolgari.

«L'Echo de Bulgarie»: Med najvažnejšimi problemi «Evrope brez miru» je vsekakor problem narodnostnih manjšin. Bolj in bolj se vsiljuje to vprašanje pozornosti civiliziranega sveta. Vsi diplomatski sestanki in mednarodni kongresi se bavijo s tem vprašanjem. Tako tudi dunajski interparlamentarni kongres. Rešitev tega vprašanja pa ni tako lahka. Sebičnost stvarja paradokse. Tako ravno tisti, ki zahtevajo točno izvršitev vseh določb mirovnihih pogodb, pokazuje jo najmanj volje zagotoviti drugorodnim manjšinam v svoji državi njihove pravice, kakor jih jim določa mirovna pogodba. Iz tega nastajajo spori, katerih vzroke je treba iskati drugod in ne v neosnovanih obtožbah. Beograjska vlada se skuša izogniti rešitvi tega vprašanja s tem, da zanika obstoj bolgarskih manjšin v Makedoniji. Neki znaki celo dokazujejo verjetnost časnih karskih vesti, da se je v Pragi na sestanku ministrov Male antante, razpravljalo tudi o sredstvih, da se prepreči dnevni red sestanka Zveze narodov z vprašanjem narodnostnih manjšin. Dvomimo, da bi Čehoslovaška kaj takega mogla zagovarjati. Pa tudi Zveza narodov ne bo mogla ne zanimati se za to pereče vprašanje, čegar pravična rešitev bo pripravila pot k pametni politiki na Balkanu.

«Preporec»: Srbsko časopisje vehementno napada Bolgarijo, češ, da je ona spravila na površje problem narodnostnih manjšin. Vendar ta obdolžitev ne drži. Problem manjšin so spravile na površje manjšine same, katerih obupni položaj ni mogel ostati tajnost pred svetom. Tudi mirovne pogodbe so o tem odločale. — Praviijo, da so države Male antante soglasne v tem, da ne dovolijo razprave vprašanja manjšin na sestanku Zveze narodov. Dvomimo, da bi v tem mogle uspeti.

SVETOVNA JAVNOST.

živa proti mirovnim pogodbam in njenim določbam o živa proti morovnim pogodbam in njenim določbam o varstvu manjšin. V Zenevi se bo torej rodila vroča bitka. Težko je govoriti v splošnem o «legitimnih zahtevah». Teorija predpisuje nekaj, drugo pa je zgodovinski, politični in socijalni položaj vsake države. — Praški kongres se ni dosti oziral na stvarnost in je pred skrbjo za bodočnost zaprl oči pred sedanostjo. Mala antanta se boji «avtonomije», pripravljena pa je dati narodnostnim manjšinam «krajevno samoupravo» (Kukovčeva oblastna koncentracija! — Op. pr.), češ, da je to itak «vseeno». V Bruslju ali v Parizu morebiti, nikakor pa ni «vseeno» v Beogradu in Pragi. Na Češkoslovaškem in v Jugoslaviji je postala avtonomija, v jeziku strank, sinonim federalizma, kar je vse kaj drugega, kakor pa «krajevna samouprava». Nove države so prisiljene, računati s stvarnostjo.

Po svetu.

Konferenca internacionalne unije, ki zboruje na Dunaju, se je bavila na svoji seji dne 29. avgusta z vprašanjem o zaščiti manjšin. Pravo senzacijo je vzbudil pri tej priliki fašistovski poslanik mesta Rim Alessandro Dudan, ki je neprestano napadal Jugoslavijo. Dudan je govoril v imenu italijanskih manjšin v Dalmaciji in lagal, da se tlačijo italijanske manjšine po Dalmaciji od naše strani in zahteval, da se postavijo te manjšine pod zaščito velesil. Izjavil je, da Italijani v Dalmaciji ne smejo niti govoriti italijanski in še manj pa se posluževati italijanščine v uradih. Dolžil je Jugoslavijo, češ, da kaže tako veliko intoleranco, da ne pripusti, da bi se smeli postavljati nagrobni spomeniki z italijanskimi napismi. Hvalil pa je postopanje Italije napram 800.000 narodnim manjšinam, ki pripadajo Italiji. Na zadnji seji internacionalne unije so delili Macedonci francoske brošure, ki so pisane proti Jugoslaviji. Grški delegati so protestirali proti deljenju teh macedonskih brošur.

Mala antanta in razvitek Srednje Evrope. Mala antanta je glavni faktor za stabilizacijo v Srednji Evropi. Mali antanti se je posrečilo pod spretnim vodstvom Čehoslovaške, da je preprečila nemire in ugodno vpliva na gospodarski razvitek in na odnošaje sosednih držav. Zalostni položaj Avstrije bi moral biti prvi korak za novo sodelovanje Italije z malo antanto, da se počne skupno delo za ugoden razvoj Srednje Evrope.

Madžarske vojne priprave na avstrijski meji. Nacionalna madžarska vojska, ki obstoja iz samih dobrovoljcev, se je začela zbirati in se pripravljati ob avstrijski meji. Iz Oedenburga in Steinamangerja pošiljajo na mejo velike količine vojnega materiala in nove dobrovoljske edinice. Znana poveljnika madžarskih band Ivan Heijas in polkovnik Pronay stojita s svojima bandama ob avstrijski meji in čakata, da zasedeta Burgenland.

Monarhistični pokret v Nemčiji. Ako se govori o monarhističnem pokretu v Nemčiji, je predvsem razumeti bavarsko monarhistično stranko, ki deluje očitno na vzpostavitve monarhije. Tudi v drugih državah so razne skupine ter stranke, ki ne tajijo svojega monarhističnega prepričanja, a vendar se ne trudijo, da bi

to prepričanje udejstvile. Kako se bo razvilo monarhistično stremljenje v Nemčiji in ali pride to zimo do kacega monarhističnega puča, je sedaj nemogoče prerokovati. Ako se posreči vladnim strankam in delavskim organizacijam, da krenejo mase v svoje organizacije, potem ne bodo dosegli monarhisti ničesar. Ako pa zgoraj omenjeno ne uspe, potem pa zna priti na zimo do resnih monarhističnih pokretov in bi tudi monarhistični državni udar nikakor ne bil izključen. Ako bodo še komunisti izkoristili monarhistično pobuno in se polastili vlade, potem bo sledila reakcija. Ne smemo tudi pozabiti, kako moč predstavljajo v Nemčiji kmetijske organizacije, ki so zelo naklonjene monarhističnemu pokretu. Ravnokar omenjeno situacijo o monarhističnem gibanju v Nemčiji je podal vodja socijalistične večine Eduard Bernstein.

Položaj v Nemčiji je označil predsednik nemškega Reichstaga Loebe takole: Samo revizija mirovnihih pogodb zamore rešiti Nemčijo. Nemčija nikakor ne zahteva, da se popolnoma spremenijo ali odstranijo nekateri paragrafi iz mirovnihih pogodb, ampak, da se posamezne odredbe, ki se tičejo neposredno Nemčije, dobrohotno razlagajo od strani zaveznikov. Nemčija se mora nekoliko osvoboditi sedanjih prevelikih dajatev, ker sicer bodo izbruhnili nemiri. Ne sme se pozabiti, da bi zamogel tudi nemški proletarijat pasti na niveau ruskega. Nemci upajo, da bosta Anglija in Italija pritiskale na Francijo, v toliki meri, da bo ta podaljšala rok za plačilo vojne odškodnine. Ako se to ne zgodi od strani Francije bodo izbruhnili na zimo v Nemčiji strašni nemiri, ki se ne bodo raztegnili samo na Avstrijo, ampak tudi na druge države, katerih uvoz je odvisen od Nemčije, kakor je to na primer Čehoslovaška.

Stališče francoske vlade napram Avstriji. Francoska vlada stoji na stališču, da je skrajna potreba, da se izvedejo v Avstriji gospodarske ter finančne reforme in to v najkrajšem času. Francija pa tudi zahteva, da se odpošlje v Avstrijo en internacionalni zandarmerski kor za vzdrževanje miru in reda, da če bi tudi dunajska vlada to francosko zahtevo odklonila, se mora izvesti.

V Parizu, Rouenu in Lillu so se vršili protestni štrajki. V Marseillu so celo mornarji protestirali proti uporabi vojske zoper stavkarje. Štrajki so potekli čisto mirno, funkcijonarji je promet, trgovine so bile odprte, telefon, pošta in železnice so delovale čisto v redu.

Amerikanski bankirji nočejo pomagati Evropi. — Amerikanski bankirji so zborovali zadnje dni v New-Jorku in razpravljali o vprašanju zavezniških dolgov in so sklenili, da nimajo bankirski amerikanski krogi nikakih interesov do položaja, ki vlada sedaj v Evropi in tudi nimajo interesa, da dajo Evropi posojilo. — Predno bi dala Amerika Evropi posojilo, bi se morale v evropskih državah poprej uvesti prav temeljite finančne reforme.

Grške čete v škripeih. Turki so začeli na celi bojni črti močno ofenzivo proti grškim četam, katere so potisnili na nekaterih mestih nazaj za 70 kilometrov. Turška armada je zelo dobro preskrbljena z artilerijo. Turki se hočejo na vsak način polastiti železnice, ki vodi iz Pauderme v Smirno. Najljutejši boji se bijejo krog mesta Dlidik, ki bo padlo gotovo v turške roke. V novi turški ofenzivi se posebno odlikuje turška konjenica.

Beležke.

Nova specijaliteti finančnega ministra. Novi 10 dinarski bankovci se bodo zopet vzeli iz prometa, ker so sedaj, ko že mesec dni krožijo naokrog, konštatirali, da puščajo svojo lepo modro barvo, če so le malo mokri in tudi tako, ko romajo iz roke v roko. To je zopet značilen slučaj našega gospodarstva. Bankovci so napravljani v Ameriki, seveda po prav ameriškimi ceni, da stane državo vsak bankovec nad dvajset kron. Kakor znano, je bila v Ameriko poslana posebna komisija, da te bankovce naroči in prevzame. Ta komisija je stala državo lepe svote, ni pa bila toliko pri sebi, da bi že v Ameriki pri prevzemu dognala, da barva ne drži. Če se bankovci sedaj vzamejo iz prometa, bodo seveda uničeni in ameriška tovarna bo seveda odklonila vsako pritožbo o pomanjkljivi fabrikaciji po tolikem času, naša država pa nosila ogromno škodo, ker ima tako dobre komisije in tako dobre finančne upravnike, ki spoznajo slabo izgotovljene bankovce še-le tedaj, ko si od njih do dobra umažejo roke.

Če se policija napije. Dogodilo se je to v «šeher» Sarajevu, pokrajina Bosna, država Srbija, polotok — Balkan. Tam je postal policijski komandant neki Jovič, ki se je že prvih dni proslavil. Najprej se je napil rujnega vinca pri «Treh gavranih», kjer je ostal 1000 kron dolžan ter še prisilil gostilničarja, da mu posodi 800 kron, za nadaljnje pijančevanje, ob dveh po polnoči je pa prispel v gostilno «Poslednji groš», kjer se je gostilna zapirala, mu lastnik ni hotel dati pijače. Radi tega je došlo med policijskim komandantom in krčmarjem-judom do te-le scene: Policijski komandant najprej krčmarju ozmerja «čifutsko-mater», potem mu pa zagrozi in zapreti, da mu mora dati vina, ker on je Srbini, ki ga je osvobodil, in še komandant straže. — Krčmar ne da, policaj pa zgrabi čašo in ga udari po glavi. Krčmar kliče na pomoč, policaj potegne sabljo in ga dvakrat udari. Pritekli so drugi policaji, pijanega komandanta so odvedli v posteljo, krčmarja pa stražnico, da se stvar «izvidi». («Hrv. Obrana»).

Kje so separatisti? V «Balkanu» čitamo: Službeni list bratske in zavezniške čehoslovaške vlade pozdravlja prihod naše kraljevske dvojice v Marijine Lazni in nazivlja pri tej priliki našega kralja — kralja Jugoslavije. Vsaj službeni list bratske slovanske države bi mo-

gli vedeti, da kralj Jugoslavije ne obstoja, enostavno radi tega, ker države Jugoslavije ni. Mi Srbi, tudi če bi nam jo kdo hotel vsiliti, je ne znamo in je ne priznamo. To ime dunajskega habsburskega izvora, to ime, ki je zasmeh duha in pravil srbskega jezika, je za nas Srbe žaljivka. Vsaj bratski čehoslovaški službeni list ne bi smel, tudi proti svoji volji žaliti tisti narod, ki je za svojo in občo slovansko svobodo mnogo pretrpel. Mislimo, da se ne bi poglešilo tudi tukajšnje čehoslovaško poslstvo, ako bi v tem, za odnošaje med obema slovanskima državama, koristnem pravcu vplivalo na svoja odgovorna mesta v Pragi. Često ime ni mala stvar. Često je ime vse. Mi Srbi imamo ime, s katerim se hočemo, posebno po naši Golgoti v svetovni vojni dičiti, dokler bomo bivali, dokler bo obstojal svet in vek. To naše ime, ki je radi svoje slave in poštenja znano po celem svetu, je naša največja tuzemska dobrina. Ne dovolimo nikomur, niti rojstnemu bratu, da ga nam zakriva z umazano suktnjo cesarja Frana — z «Jugoslavijo». — To je strašno zaslepljeni izbruh srbskega šovinizmu in kaj naj bo ves slovenski «separafizem» proti takemu srbskemu in radikalnemu.

Šolske razmere na jugu. Na zborovanju učiteljskega združenja v Beogradu je očrtal šolski nadzornik g. Todor Dimitrijevič šolske razmere v južni Srbiji, ki se tako previdno prikrivajo v prosvetnem ministrstvu. — Poročevalec je naglasil, da je najhujše to, da se pošiljajo v južne kraje za učitelje ljudje, brez strokovne in kulturne izobrazbe. V treh političnih okrajih na jugu je samo eden stalni in tudi kvalificiran učitelj, vsi drugi so pa začasni in komaj pisмени. Najhujše je v muslimanskih šolah. Nadzornik Dimitrijevič navaja konkretne primere iz te babilonske stavbe, kjer drug drugega ne razume in kjer se otrokom pojmi mešajo, mesto, da bi se bistrili. Primer: šola nekega kraja, kjer živijo sami muslimani — Arnavti. Veroučitelj je hodža (turški duhovnik) učitelj materinega jezika je Arnavt (vse drugo pa poučuje Srbin. Arnavt se poslužuje latinice, Srbini cirilice, hodža pa turške pisave. V svojem pouku razlaga srbski učitelj črko «C» kot «S», Arnavt-učitelj pravi da je to «C», učitelj razlaga, da se mora pisati od leve na desno, veroučitelj pa od desne na levo.

Politika v vojski. Gospod vojni minister je izdal pod št. 136 naredbo komandantu dravske divizijske oblasti, katere predmet je: učenje državnega jezika od strani Rusov. Naredba najprej kritizira, kako se niso nekateri Rusi, ki so sprejeti v našo vojsko, naučili srbskega jezika in ne znajo cirilice in ako se ne priučijo jezika in cirilice, naj jih predložijo komandantu vojnemu ministru v odpust. Iz te naredbe je razvidno dvoje: prvič, da se sprejemajo v državno službo Rusi, ki niti niso zmogni našega jezika, med tem ko se odpušča Hrvat in Slovence iz služb; drugič pa, da vojni minister krši ustavo, ker naziva državni jezik srbsčino, ko se vendar imenuje državni jezik malo drugače.

ZA PISMONOŠE IN POŠTNE PODURADNIKE.

Minister pošte in telegrafa je na interpelacijo posl. g. Žebota z dne 24. julija glede nabave službene obleke, uredbe dodatkov za draginjino in v zadevi vprašanja dopustov poduradnikov in služiteljev v Sloveniji dne 27. avgusta tako-le odgovoril:

«Poduradniki in služitelji v delokrogu ljubljanske direkcije so sprejeli za leto 1920 denarno podporo za zimsko obleko, katere niso dobili v letu 1919. Isto leto 1920 so dobili v naturi predpisano letno obleko. Kompletno zimsko obleko za leto 1920 so prejeli v juniju l. 1921, a zimsko obleko za leto 1921 bodo dobili do 1. novembra 1922. Letno odelo za 1922-23 je sedaj že v delu in ga hoče ministrstvo v najkrajšem času izročiti prizadetim. Nabavka zimske obleke in obuvala za leto 1922 se bo izvršila, čim bo dobilo ministrstvo od fin. ministrstva izplačane, v proračunu predvidene kredite. Priprave tudi za te nabavke so že v teku. Razlog, da poduradniki in služitelji niso dobili pravočasno po zakonu jim pripadajoče obleke in obuvala je ta, ker dvanajstine dosedaj niso zadostovale za kritje teh nabavk. (Obširno na to minister objasnjuje, koliko izda ministrstvo za nabavo oblek in obuval.)

Kar se tiče draginjskih doklad ki so maksimirane za poduradnike in služitelje, čast mi je izvestiti g. poslanika, da revizija poedinih členov zakona o dodatkih za draginjino ne spada v delokrog ministrstva pošte. — Obveščam Vas., da je kolektivna, v isti zadevi že od poduradnikov in služiteljev Vam predložena prošnja izročena s posebnim priporočilom ministrstvu financ, kjer se že razpravlja o njej.

V zadevi dopustov, čast mi je Vas izvestiti, da so naredjenja ministrstva od 23. julija 1921, št. 44301 in od 19. oktobra 1921, št. 46755 še polnoveljavna in v skladu s § 42 službene pragmatike. Direkcija je s temi naredjenji samo opozorjena, da pri odobravanju dopustov ima v vidiku interese službe, kakor tudi državne kase. — a razloge za odobravanje dopustov predvideva i § 42 službene pragmatike.»

Tako ministrov odgovor. Ako se zavsem ne strinja z istino in zakonitimi določili, prosimo prizadete, da obvestijo naše poslance.

Dnevne novice.

Obhod meje v svrhu končnoveljavne ureditve obmejnega prometa med Jugoslavijo in Nemško Avstrijo se je pričel 30. avgusta. Komisija je takole sestavljena: vodja jugoslovanskega oddelka vladni svetnik dr. Vodošev, zastopniki posameznih okr. glavarstev (za Maribor komisar g. Mulaček), upravnik mariborske carinarnice g. Trost, inspektor generalne direkcije carine v Beogradu g. Tomič. Avstrijski del komisije vodi nek

Dev ter se v nadaljnem čakanju hitro potroši. Naše oblasti sicer opozarjajo po listih mornarje, naj ne vstopajo v službo brez obveznega dogovora, da bodo zopet poslani v domača pristanišča, pa veliko število brezposelnih pomorcev in sila je tako velika, da naši ljudje vedno sprejemajo tudi negotove službe ter tako zapadejo v nesrečo.

Vojna v miru. Srbski listi poročajo o pravi bitki, ki se je izbojevala blizu Prizrena v južni Srbiji. Oblasti so hotele z žandarmerijo in policijo razorožiti vas Kresnico, vaščani so se pa postavili po robu in začela se je huda bitka — okrog 150 mrtvih in ranjenih. To je značilni slučaj za razmere v južni Srbiji, boje ne vodijo samo hajduki in posamezne roparske bande, Arnavti in Bugaraši, temveč cele vasi stopajo v pravo vojno stanje z oboroženo silo oblasti. In po teh krajih, kjer se ustvarja take razmere, še vedno demokrati rešujejo svojo politiko.

Nov način plebiscita v bosanskih šolah. Minulo leto je odredila bosanska pokr. uprava, da se mora izvesti po vseh bosanskih osnovnih šolah plebiscit nad učitelji in učenci, da izpovedo, ali so Srbi ali Hrvati. Kakor kažejo vsi znaki, je izpadel ta prvi plebiscit čisto drugače, kakor ga je pričakovala pokrajinska uprava in je necega lepega dne ustavila ta plebiscit. Sedaj pa je prišla sarajevska vlada na drugo duhovito misel, kako bi namreč zased uspešneje izvedla plebiscit in je izdala odlok, da se morajo učenci pri vpisu v šolo javiti, ali se hočejo učiti latinščine ali cirilice. Po vseh teh bedastih poiskusih pokrajinske uprave se samo kvari mladina in odseva iz teh eksperimentov tendenca vlade, ki bi rada na vsak način dokazala javnosti, da je Bosna srbijska. Bosanski Hrvati so prepričani, da bi si bila tudi pri drugem plebiscitu pokrajinska uprava lahko prihranila novo blamažo.

Fašistovska druhal v Bosni je razširila svoje varstvo od radikal-policajdemokracije tudi na vladne muslimane. Kjer ti zborujejo, tam so gotovo tudi fašisti, da mesto naroda proslavijo govornike in da razženejo ter pretepejajo opozicijo. Ko je v nedeljo v Tuzli zboroval poslanec Ajanović od dr. Spahine opozicionalne skupine, so se zbrali fašisti, da razbijejo shod in slabo bi bili naleteli, da ni sam poslanec pomiril ogorčene množice. Med poslančevim govorom so fašisti vedno nazdravljali «Veliki Srbiji» ter voditelju vladnih muslimanov, ljudstvo se pa po zaslugi svojega poslanca ni dalo motiti. Za zahvalo so fašisti po shodu navalili na poslanca Ajanoviča ter ga krvavo ranili. Policija je mirno gledala to nasilje.

Bogatin-revež. V Kraljevem v Srbiji je nedavno nagloma umrl neki Wranglovec, baje inženir po poklicu. Imel je od oblasti rekvirirano stanovanje pri neki ubogi vdovi, ko je pa nagloma umrl, so našli med njegovimi stvarmi 50.000 dolarjev, to je dobrih 15 milijonov naših kr. Pokojni je prejel od naše vlade še mesečno podporo od 1200 kron kot begunec, dočim naš svet v Bosni in Dalmaciji brez vsake podpore umira od lakote. — Iz tega je razvidno, da se tudi milijonarji podpirajo in pa kakšni ljudje se vse nahajajo na gostoljubnih tleh SHS države. «Hrvat» pravi, da bi se morale najdenih 50 tisoč dolarjev poslati gladnim v Rusijo, ker je gotovo, da si je umrl Wranglovec ta denar

doma nagrabil. V SHS državi, ki tako željno čaka na ameriške dolarje, ga gotovo ni zaslužil.

Iz Maribora.

Danes je bil umeščen na mestno župnijo Sv. Marije v Mariboru p. Valerijan Landergott. Imenovani je bil dolga leta desna roka dosedanjega župnika, preč. g. p. Kalista Heric, ki je s tem dnem stopil v zaželjeni in tako zaslužen pokoj. Novi župni upravitelj je v Mariboru znana markantna osebnost, priljubljen v vseh slojih vsled svojega neumornega in požrtvovalnega dela v pisarni, v spovednici in na prižnici, zlasti pa vsled svoje odkritosrčne vljudnosti in materinske postrežljivosti. Kdorkoli je prišel z njim v stik, bodisi uradno, bodisi zasebno, vsakteremu je ostal v najboljšem spominu. Iz dna srca pozdravljamo novega g. župnika prelepe župnije Sv. Marije, mu želimo obilo božjega blagoslova v njegovem gorečem apostolskem delu in mu k imenovanju priskrbimo čestitamo, s prošnjo, da ostane tudi v bodoče vedno isti skrbni oče svojim faranom.

Jubilejno slavlje 50 letnice. Dne 9. septembra t. l. ob 7. uri zvečer slavijo v Gambrinovi dvorani v Mariboru sledeči člani SGR v Jugoslaviji, podr. Maribor, svoj jubilej: gg. A. Leo Brože, vodja Tiskarne sv. Cirila, in Boštjan Ferik, črkostavec Cirilove tiskarne, nadalje Ivan Korbel, strojnik Mariborske tiskarne, Alojzij Eigl, metar Mariborske tiskarne in Franjo Fanel, črkostavec v Ljudski tiskarni v Mariboru. Prvi štirje slavijo petdesetletnico, zadnje imenovani pa 30 letnico, odkar so posvetili svoje dušne in telesne sile tiskarski stroki. Imenovanega dne je na dnevnem redu: Pozdrav navzočih, slavnostni govor, razdelitev daril jubilatantem ter petje in humoristična predavanja. Jubilatantem, ki so še vsi čili in čvrsti, pa kličemo: «Še na mnoga leta!»

Petdesetletnica. To redko slavnost obhaja danes gospod šef požarne brambé in rešilnega oddelka, sanitni konzulent Jožef Urbacek, starejši. 1. septembra leta 1872 je pristopil tukajšnji požarni brambé kot redni član in je od tega časa neprenehoma aktivno deloval, nesebično v splošni blagor. Danes, v 82. letu svoje starosti, ga kinča bogat venec zaslug in blagih činov, kateri so sicer javnosti malo znani, se pa tem več bliščijo, ako pomislimo, da je ta visoko spoštovani mož skozi petdeset let neumorno deloval za javnost, Mariborska požarna bramba ga je na svojem občnem zboru leta 1907 izvolila častnim članom; razum tega je bil v prejšnji dobi velikokrat odlikovan, tako za zasluge pri ranjenih leta 1878, potem za 25 letno službovanje za 40 letno službovanje in leta 1915 od društva z zlatim prstanom in znamenjem rdečega križa z biseri in veliko drugih. On je bil tudi ustanovitelj rešilnega društva leta 1908. Jubilatantu čestitamo in želimo, da bi še dolgo let deloval kakor dosedaj pri najboljšem zdravju v splošni blagor.

Svarilo.

Svariva vsakogar dati na najino ime denar ali kako drugo blago najinemu sinu Hinkotu Ravnjak, ker nisva zanj plač nika.

Martin in Antonija Ravnjak, stariši.
Bresterica, 1. septembra 1922.

Modele čevljev

v celih serijah iz lepenke, po modernih kopitnih oblikah ali ameriškanskih oblikah izrezane, dobavljajo za tvornice obuvala in čevljarje. Apartne, elegantne oblike. Velikanska izbira novitet za vsako sezijo.

Zgornje dele

izdelujem iz od naročnika mi doposlanega materijala, prvovrstno, hitro in po ceni. Posebna delazmožnost v montiranju zgornjih delov, za

tovarne obuvala.

Nakup, reparatura in prodaja čevljarskih strojev.

Zahtevajte prospekte od
Ralph F. Richter,
Subotica VI.

Poučevanje

v vseh strokah moderne, mehanične izdelave obuvala. Zahtevajte prospekte!
10-331stl.

Prva hrvatska štedionica Zagreb

podružnica Maribor, Gosposka ulica 24.

Telefon ravnatelja 317.

Telefon menjalnice 318.

Ustanovljeno l. 1846.

Delniška glavnica K 200.000.000. Rezervni zaklad K 130.000.000.

Vloge K 2.500.000.000.—.

Podružnice:

Beograd, Bjelovar, Brod n/S., Celje, Crikvenica, Čakovec, Daruvar, Delnice, Djakovo, Gjurjevac, Ilok, Karlovac, Križevci, Maribor, Mitrovica, Nova Gradiška, Gulin, Osijek gor. grad, Pakrac, Požega, Rijeka, Senj, Sisak, Skoplje, Subotica, Sušak, Sv. Ivan Zelina, Varaždin, Velika Gorica, Virovitica, Vukovar, Zagreb Ilica 117, Zemun.

Ekspoziture:

Osijek dol. grad, Vinica kod Varaždina.

Menjalnice:

Zagreb Ilica 5.

Prevzema vloge na vložne knjižice in na tekoče račune. Eskomptira menice in devize. Prevzema v inkaso tu- in inozemske menice. — Izdaja 4 1/2 % založnice, koje imajo pupilarno varnost in jamčevno sposobnost. Izdaja uverenja čekov in kreditna pisma ter izvršuje izplačila na podlagi akreditivov na vsa tu- in inozemska mesta. Izvršuje borzne naloge vestno in kulantno.

Vzdružuje zvezo z vsemi prvovrstnimi bankami v Parizu, Londonu, Zürichu, Berlinu, Dunaju, Budimpešti, Bukarešti, Pragi i. t. d. ter v Ameriki.

Brzobjavni naslov: Praštediona.

Prodaja slame.

Dne 2. septembra t. l. (v soboto), ob 3. uri popoldne, vršila se bo v Mariboru, Aleksandrova cesta števil. 57 (v skladiščih g. Andreja Oset), javna dražba in prodaja treh vagonov (okroglo 12.274 kg) slamo. Dražbeni pogoji se bodo pred dražbo razglasili. Kupci so vabljeni.

Maribor, dne 29. avgusta 1922.

402

Dr. Jos. Barle, kr. notar.

Veletrgovina z železnino

PINTER & LENARD, MARIBOR

V zalogi se nahaja:

Traverze, cement, železo vseh vrst, pločevina, štedilniki, žica, žičniki, pumpe, razne cevi, kovanje za zgradbe in pohištvo, kuhinjska posoda, lita in pločevinasta, kovaško, ključavničarsko in mizarsko orodje, kose, brusni kamni in vsi drugi v železninsko stroko spadajoči predmeti. Blagajne vseh vrst, verige domače tovarne.

Postrežba točna.

Cene solidne.

Priloga k številki 101 „Straže“.

Ker je bila številka 100 našega lista ustavljena — oziroma zabranjena, odškodujemo p. n. čitatelje in naročnike z naslednjim in na 8 strani povečanim listom.

Vladna tolažba v vprašanju prehrane.

Se pred tedni je pisalo časopisje o letošnji slabi žetvi, katero bodo imeli zapisano poljedelci po naših najbolj žitorodnih krajih zabeleženo s črnimi črkami. Zagrebški «Jutarnji list» je objavil poročila iz posameznih večjih žitorodnih krajev Hrvatske, Slavonije, Vojvodine, Bačke in Srema, ki so se glasila vsa dokaj neugodno. Časopisje je prerokovalo upravičeno pomanjkanje prehrane na letošnjo zimo ter pomlad in pozvalo vlado na pravočasni nakup rumunskega žita za pasivne kraje osobito: Dalmacijo, Bosno-Hercegovino ter Črno goro. Temu pozivu za nakup žita se je odzval doslej menda edino le Beograd, katerega so založili s prehrano kot kako trdnjavo pred obleganjem, za druge kraje ter mesta pa se ni storilo od strani vlade nič, ker so že dalje časa mladane vsi ministri v kopaljških, letoviških in raznih zabavah. Krog ministrske mize v Beogradu se še zberejo k večjemu po 3 ministri in tvorijo vlado brez potrebnih ukrepov na — papirju.

Izvanredno slaboizglednih poročil o letošnji žetvi in napovedi treznomislečnih o letošnji lakoti se je ustrašilo naše poljedelstvo ministrstvo. Odsotni minister poljedelstva Pucelj objavlja sedaj po listih po svojem načelniku Nešiču, načelniku odjela za obrado zemlje tolažila, da letošnja žetev nikakor ni katastrofalna in da ne bomo letos doživeli nikake pogibeli od gladi.

V potrditev te svoje trditve razglša gospod Pucelj nekako presneto površno statistiko, koliko stotisoč hektarjev je bilo letos v naši državi posejane zemlje (Smo že koj spomladi čitali. Op. ur.) in koliko stotisoč vagonov nam je vrgla ta letošnja žetev. Puceljev podložnik g. Nešič razglša, da nam je prinesla letošnja žetev: pšenice preko 100, rži 10, ječmena 32, ovsu 30, koruze 30 (ki še stoji! Op. stavca.) in to vse seve v stotisočih vagonov. In ko je naštel g. Nešič te stotisočere vagone naših raznih žitnic, sklene svojo elsafluid tolažbo za zimo in jesen s besedami: «Prema tome nema nikakve pogibeli od gladi».

Ako prečita človek ta Pucelj-Nešičevo statistiko, če sploh smemo tako imenovati zgorajne žitne številke, se mora nasmehnuti lahkomišelnosti površnosti poljedelškega ministrstva, ki je v svoji statistiki popolnoma zamolčalo, koliko sploh rabimo od tega žita doma in koliko ga je že davno skritega po velikih mlinih in boro mala moka bogzna kam.

Poljedelstvo statistiko razvidno in vsakemu umljivo pregledno sestavljati, bi se moral gospod Pucelj učiti od Nemcev. V Nemčiji lahko kupiš za 1 marko tako statistiko in boš videl natančno: ta okraj je posejal raznih pridelkov toliko, našel toliko, rabi toliko, ima premalo ali odveč toliko, se mu lahko odvzame ali pa se mu mora od pomoči z dovozom prehrane.

Pri nas že letos precej časa gladujejo ljudje po Dalmaciji, Črni gori, Bosni in Hercegovini, a vladna firma Pucelj-Nešič vrže v javnost mesto, da bi pomagala gladujočim, nekaj fingiranih stotisočev pridelanih vagonov in neumno trditve: «Prema tome nema pogibeli od gladi».

Da bi prikrila vlada svojo brezbriznost v skrbi za prehrano bednega naroda, se je poslužila potom časopisja še druge tolažilne iznajdbe poleg Pucelj-Nešičeve lažestatistike in sicer: rezultat potovanja anketne komisije, ki raziskuje Zečevičevo afero po raznih garnizijah.

Predvsem treba pribiti dejstvo, da so naša vojaška skladišča do danes prazna glede prehrane za zimo in pomlad in da naša številna armada tudi dokaj porabi za svoj želodec. Da bi nasula beograjska vlada javnosti nekoliko peska v oči, je zatrobila po časopisju, rezultat komisije o Zečevičevi aferi, kjer pravi: Anketna komisija narodne skupščine, sestavljena na interpelacijo opozicijskih grup za preiskavo propasti rekrutov v decembru minulega leta, se je sedaj, 25. t. m. vrnila nazaj v Beograd s svojega preiskovalnega potovanja, na katerem je pregledala garnizije: Petrovaradin, Novi Sad, Osijek, Zagreb, Ljubljana in Maribor, (ki so že od nekdaj najbolj kulturne in vsestransko v najboljšem stanju. Op. ur.) Od devet članov te komisije so delovali na zgoraj omenjenem potovanju narodni poslanci: Momčilo Ivković, Stevan Janković, Stojan Stevanović in Jeremija Jeremić (imena svedočijo!) Pri preiskavi so izjavili vojaški komisiji, da so ob priliki lanske mobilizacije potovali v živinskih vagonih, v katerih sploh ni bilo slame, ali pa je bila onesnažena od živalskega gnoja. Vojaški so nadalje izpovedali, da so stali na postajah v zimi zelo dolgo in bili izpostavljeni brez slame in odej nepopisnemu trpljenju. Po teh izjavah vojakov je začela komisija razgovore s člani vojaške in železniške uprave ter dognala, (čujte, čujte!) da tiči krivda propasti naših rekrutov v našem slabem železniškem prometu. (A, ko se je sklenila in odredila mobilizacija sta sedela g. vojni minister general Zečević in takratni minister saobračaja pri eni mizi! Op. ur.) Komisija pa ne dolži krivde propasti rekrutov ministrstvo saobračaja, ampak prekosavske železniške di-

rekcije. Iz ravnokar navedenega je pač razvidno (za neuko deco!), da se tedanji vojni minister general Zečević ne bo okrivdil radi propasti stoterih rekrutov, ker je zahtevala potreba zemlje, da se izvede delna mobilizacija.

Delo preiskovalne komisije se bo pač dokončalo tako, da se bodo dali razni nasveti, kako treba v slučaju zopetne mobilizacije preskrbeti vojaštvo s slamo in odejami. Mimogrede je ta komisija pogledala tudi v stanje ekonomije pri polkih in konstatirala, da je ta ekonomija v prav zadovoljivem stanju. Skoro vsi polki beležijo preostanek iz prošlega leta. Tako na primer so prihranili v mariborski inženerski podoficirski šoli (ne polku!) 161 prašičev in 5 krav, pri konjenikih v Subotici 15 svinj in 15 goved. Prihranjene so tudi druge živiljske potrebščine kot: luk in krompir (lanski!). Dokazano je, da so vojaki dobro in točno prehranjeni.

Ko je pa enkrat komisija konstatirala krivdo propasti lanskih rekrutov na strani prekosavskih železniških direktij in pregledala svinjske, goveje prihranke prihranjeni lanski luk in krompir pri ekonomijah polkov, se je podala na pregled Anton Kristanove domene — Belje, katero je našla v dobrem stanju. Ta Kristanova ekonomija meri 86.000 oralov zemlje, 35.000 oralov gozda, 17.000 oralov zemlje za sajenje hmelja, 6.200 oralov za sladkorno repo in 180 km lastne železniške proge. Budget tega imetja je večji od predvojnne Srbije. Na tej posesti je od nove žetve 3400 vagonov pšenice, 6000 vagonov ovsu, 6000 komadov rogate živine, 800 konj itd. Odvišek letošnjega pridelka se bo prodal (špekulantom!), potem se bo z izkupičkom izravnal proračun in ostalo bo pripadlo državi.

Iz ravnokar navedenega je razvidno, s čim nas tolaži g. Pucelj za letošnjo zimo in pomlad glede prehrane: s fingirano statistiko, prihranki na vojaških svinjah, starem luku ter krompirju in s pridelki na Belju, ki se bodo prodajali špekulantom, se bo izravnal z njimi budget posesti, ostalo pa dobi država.

V sedanjih resnih časih pa, ko bi še bilo dovolj prilike, da nas preskrbi vlada z rumunskim žitom ter ameriškano moko, pa so Pucelj in tovariši na letovišjih, samo Pucelj-Nešič nam hoče grozeči glad ter pomanjkanje pregnati s statistiko, vojaškim lukom ter krompirjem, povestjo o Kristanovem Belju in z zaključkom: «Prema tome nema nikakve pogibeli od gladi»!

Politični položaj.

Nasprotne struje v demokratski stranki. Meseč september bo usodepoln za policajdemokrate. Izid dveh novih listov «Preporoda» in «Borbe» dveh nasprotnih struj je že gotova stvar. Demokrati se dobro zavedajo, da je konec njihovega edinstva. Poleg političnih stvari prevevajo in pretresajo demokratski klub še razne obtožbe osebnega in sovražnega značaja ter dokazujejo, da je demokratska stranka na robu prepada. Ogenj, ki ga je dolgo netil ugleden demokrat Velja Ačimović, sekretar okrožnega odbora v Beogradu proti sekretarju demokratskega kluba Djordjeviću, je stopil sedaj brezobzirno in javno na plan tudi proti drugim osebam, ki so steber današnjega režima. Danes uvidevajo demokratski poslanci, da je stranke konec, zato pa brezobzirno iznašajo in napadajo razne namene in nakane svojega kluba povodom volitev v državni svet. Vecma je očitno proti dr. Radoju Jovanoviću, direktorju «Demokratije» in proti Mihajlu Radivojeviću, človeku slabih kvalifikacij, ki sta bila od demokratskega kluba kandidirana za državna svetnika. Najhujše se pa obsoja Sv. Pribičević, ki je hotel vse svoje najozje pajdaše nagraditi s tem, da jih spravi v državni svet. Na ta način je postala ta najvišja državna administracija zatočišče vseh propadlih politikov in megalomanov. Tako daleč in tako nizko se hoče privedi tudi glavna kontrola in najslabši ljudje že čakajo, da jih Pribičević v njo zbaše. Demokratski poslanci, ki so nezadovoljni s tako politikom, hočejo napeti vse sile, da Pribičevića odzagaajo ter preprečijo njegove nakane. — Svoje namene bodo začeli takoj izvajati, ko se zopet zberejo v skupščini in posebno jih je še to razburilo in ogorčilo, ker so imeli doslej dovolj prilike, da vidijo, veliko nezadovoljstvo z današnjim režimom v svojih volilnih okrajih.

Ali je — ali ni? O prvem obroku ameriškanskega posojila smo slišali že vse mogoče vesti. Tolikokrat je že bil ta obrok na potu, tolikokrat je že bil v državni kasi, tolokrat je razdeljen in tolokrat zopet javljeno, da ga še vedno ni, ali da ni znano, kje tiči. Minister Kumandni hoče menda iz celega posojila in posebej še iz prvega obroka napraviti za sebe in za najožji krog svojih pomočnikov novo tajnost, o kateri pri najboljši volji ne moremo reči, komu naj bi bila koristna. Sedaj pričakujejo v Beogradu nekake ameriškanske parlamentarce in odposlance, ki so se bavili nekaj časa na Dunaju in si hočejo ogledati sedaj tudi Jugoslavijo. Nekateri listi izražajo sum, da bodo med njimi najbrž tudi Bleerovi bančni agenti, ki prinašajo najbrž tužno vest, da v Ameriki subskriperja na posojilo nima pra-

vin uspehov.

Proti batinanju je izdal odlok novi policajminister Timotijević. Nekateri listi so prinesli to kot bogzna kaj, najširša javnost se mora pa vprašati, kako je to, da pridejo taki odloki še le v četrtem letu «osvobojenja» in da doslej ni bilo ministrov, ki bi se na to spomnili. — Minister Timotijević se je spomnil, — ne smemo pa pozabiti, da je krog njega, v njegovem društvu toliko ministrov, ki o tem niso hoteli in tudi sedaj nočejo vedeti. Koliko uspeha bo torej imel Timotijevićev odlok? — Nobenega, ker bodo njegovi tovariši, ki so batinanje doslej favorizirali, to tudi v bodoče podpirali ter novo naredbo zavirali. Novi minister bi to lahko sam uvidel in najbolje in najuspešneje bi bilo, da bi bil najprej vse dosedanje batinaše in zločince dovedel do zaslužene kazni. Izdal je naredbo, batinaštvo pa ostane.

Pukovniška zarota — po Beograjskem Dnevniku. Cicvarić razkriva, da se v stanovanju pukovnika Petra Zivanovića, komandanta mesta v Beogradu zbirajo nezadovoljni pukovniki, ki niso postali generali, kakor so pričakovali, in še drugi v splošnem nezadovoljni štabni oficirji. Ta nezadovoljna družba ima tajne razgovore in mnogo se govori in roti proti sedanjemu vojnomu ministru Vašiču, ki polkovnikov ni hotel predložiti v povišanje in ki baje tudi v drugih ozirih deluje pristransko. Visoka oficirska družba je zelo ogorčena, ter zahteva, da se komandantom mest da zopet dovoljenje samostojne oborožene sile. List pravi, da snujejo ti oficirji tudi prave oborožene zarote in atentate. — Srbski zgodovinski dogodki se ponavljajo, med oficirji je že obeh «rok» — bele in črne — dovolj za rovarstvo in kovarstvo in vladno delo, da ne pozabimo tudi princ Jurjeve afere, je že dovolj, da daje vedno netivo oficirskim krogom, javnim in tajnim družbam.

Proti koaliciji. Radikalska «Tribuna» v Beogradu piše najprej teoretično proti koaliciji na vladah sploh, potem se pa obrača naravnost proti današnji radikalno demokratski zvezi. Pravi, da so koalicijske vlade slabe in nesigurne, da vodijo politiko blodenj in homatij brez odrejenih daljnih linij in pravih smernic. «Tribuna» hoče močno vlado, ki bi se naslanjala samo na eno prav močno stranko in zato piše: «Prvi pogoj, da se pride do nje, je razcep današnje koalicijske. Koalicijska politika je umrtvila tudi radikalno stranko. Radikalna stranka, ki je vse, kar ima, ustvarila z bojem in v boju, se ne bori več. Ona se je iz naroda preselila v vlado in zapustivši svojo ambicijo, da v novih bojih med narodom doseže mogočnost samostojnega vodstva politike, se ta stranka sedaj izživlja in troši v malenkostni in brezplodni borbi proti svojemu zavezniku za obdržanje svoje politike. Razpad koalicijske je neobhodno potreben za razvoj one velike in plodonosne politične borbe, ki edina lahko da radikalni stranki večino, državi pa ono veliko in močno stranko, ki je sposobna, da jo vlada in vodi. — Tako govorijo danes radikali.

Trgovinska pogodba med našo državo in Poljsko. V nedeljo so se začela v Varšavi za to potrebna pogajanja. Načelnik naše delegacije je dr. Velizar Janković, ki je že posetil vsa važnejša poljska industrijska mesta.

Bolgarija in Bolgari.

«L'Echo de Bulgarie»: Beograjska «Pravda» grozi Bolgariji s trgovinskim blokom, «Politika» pa «z uspešnejšimi merami, kakor so diplomatske note.» To pa vse zato, ker Bolgarija nikakor ne more sprejeti zahtevo Srbije, da se kdorkoli vmešava v notranje državne zadeve. Grozilna pisava srbskega časopisja nas ne preseneča. Mi smo to slutili in opozorili naše sosede na posledice njihovega postopanja. Srbsko časopisje s tem dokazuje, da razpoloženje, ki vlada v Beogradu že nekaj mesecev, se niti po londonskem sestanku ni spremenilo. Ne vemo sicer, kakšne stališče bo zavzela beograjska vlada, ki ima po odgovoru bolgarske vlade v rokah vse možnosti, da pride do prijateljskega sporazuma, ako to hoče. Upamo, da se beograjska vlada ne bo ozirala na pisavo svojih listov.

«Slovo»: Če človek posluša govore velikih državnikov o zadnjih dogodkih v Evropi, se ne more ubraniti vtisa slabosti, že tri leta je diplomacija na mrtvi točki. Konferenca za konferenco se vrste, — vse ena drugi enake. Vzhodne zadeve so ozko vezane za mir v Evropi. Francosko časopisje trdi, da bo mir na vzhodu šele takrat, ko bo to hotela Anglija; z drugimi besedami: ko bodo Grki brez opore, bodo zapustili Anatolijo in Trakijo. Zdi se pa, da je angleška politika še daleč od tega. Italijanski zunanji minister Schanzer misli, da bo konferenca v Benetkah imela več sreče in da bo končala grško-turško vojno. S tem pa doba konferenc še ne bo končana, ker še ni konec komplikacij in nevarnosti.

L'Eche de Bulgarie»: Kaj naj prinese sestanek v Benetkah? Ugotoviti more samo to, da se vzhodna križa vleče naprej v svoji napeti obliki in da smo še daleč od poti k rešitvi, ker poskusi medzavezniških odposlancev v Carigradu ne morejo prinesiti uspehov brez določne oblike nastopa. Tega pa ni opaziti.

Isti list: Glede četaških nemirov v Macedoniji je Zveza narodov pripravila prijateljsko poravnavo sporov na podlagi neposrednih pogajanj med zainteresiranimi državami. To pa vsled zatrdavanja sosedov Bolgarije, da niso imeli namena groziti Bolgariji. — Beograd, Bukarešt in Atene so se sporazumeli nastopiti z vojaško in upravno močjo proti četašem. To je vse prav in v redu, dokler se vrši na njihovem zemljišču. Nikakor pa ne more sofijska vlada pristati na zahtevo, da se zakonito dovoljena društva v Bolgariji razpuste in da se odpusti nekatere uradnike iz obmejne službe, ker bi to pomenjalo kršitev državne suverenosti. Prijateljska pogajanja izključujejo tako slučajnost. Če sosedje vztrajajo na teh zahtevah, (ki so za las enake avstro-ogrski zahtevi za razpust Narodne Odbrane v Srbiji — Op. ur. «Str.», je skoraj gotovo, da sploh ne bo prišlo do pogajanj. Odgovornost pa ne more pasti za kaj takega na Bolgarijo, ki je vedno pripravljena na sporazum. Če se bo nadaljevalo vsiljevanje Bolgariji pogoje, ki so v nasprotju z njeno častjo in dostojanstvom, bo prisiljena, napotiti se v Ženevo. Napravili smo prvi korak k prijateljski rešitvi spora; sedaj imajo besedo naši sosedje.

Po svetu.

Konferenca držav male antante se je začela v nedeljo, dne 2. t. m. dopoldne ob 10. uri. Posvetovanja so se nadaljevala v nedeljo, popoldne in v ponedeljek. — Zbrani zastopniki držav male antante so razpravljali o vseh političnih vprašanjih, ki stoje na programu zasedanja Društva narodov in ki zanimajo na konferenci udeležene države. Doseženo je bilo popolno soglasje v vseh naziranjih in izdani so bili sklepi glede skupnega nastopanja ter rešitve posameznih problemov. Sklenjeno je bilo, da bodo pri zasedanju Društva narodov delegacije vseh štirih držav, to je male antante in Poljske nastopale v najtesnejšem sporazumu. Večje število vprašanj se je pridržalo za zasedanje v Ženevi, da se rešijo tam, kakor bodo zahtevale razmere. Na konferenci so razpravljali tudi o položaju v Avstriji in v Srednji Evropi, kakor tudi o mednarodnem položaju. Z ozirom na politični in gospodarski položaj v Evropi, ki so ga povzročili zadnji dogodki, se je ponovno povdarjala potreba vzajemnega sodelovanja vseh na konferenci zastopanih držav, zlasti, kjer so ogroženi skupni interesi. Vsa pogajanja so se vršila v duhu solidarnosti in prijateljstva. Dosegel se je popolen sporazum, ki se izraža v zagotovitvi, da bodo v bodoče vse štiri države v vseh ozirih v ozki zvezi v interesu miru Srednje Evrope v splošnem. Pogajanja so bila zaključena dne 28. t. m.

Avstrijski problem. Med prvimi smo nedavno opozorili našo javnost na pereča vprašanja odtujene nam Koroške in Štajerske v zvezi z avstrijskim problemom. Italija se drži rezervirano in ne prikazuje še nobene želje okoristiti se s težkim položajem, v katerega je zabredla naša severna sosedka. Italija se boji premočne male antante in mala antanta ima vse razloge ne zapupati italijanski hegemoniji. Francoski list «Matin» vidi za umirajočo Avstrijo tri rešitve: Italijo, Nemčijo in malo antanto (Čehoslovaško in Jugoslavijo). Zdi se, da je Francija naklonjena temu, da Avstrija pristopi kot član k mali antanti. Če je možnost za tako rešitev dana, ni izključeno, da do prisilne uprave sploh ne pride. In to je tudi tajna želja avstrijskega kanclerja msg. Seipla. Če smemo verjeti najnovejšim vestem, je naša vlada, pod spretnim Beneševim vodstvom, na dobrem potu v tej zadevi. Dal Bog, da bi se ne motili. Ubi Beneš, ibi patria.

Tri možnosti rešitve Avstrije. Avstrijski kancler ima tri možnosti, da reši Avstrijo popolnega poloma in sicer: 1. Italijanska rešitev, katero je predložil italijanski zunanji minister Schanzer ob koncu londonske konference Lloyd Georgu. 2. Nemška rešitev, to je: spojitve Avstrije z Bavarsko in 3. najožja gospodarsko-politična zveza Avstrije s Čehoslovakijo in Jugoslavijo. Poslednji načrt bi bil menda edini sposoben in prikladen, da spasi Avstrijo poloma.

Avstrija ponuja Italiji carinsko unijo. Italijanski zunanji minister Schanzer je izjavil, da ponuja Avstrija Italijanom carinsko unijo. Ta unija bi bila z ene strani gotovo koristna Avstriji, a z druge strani bo Italija pred sklepom te unije proučila natančno te koristi in interese, ki bi njo vodili pri tem sklepu.

Novi gospodarsko politični načrti dr. Beneša. Dr. Beneš si je ustvaril glede rešitve avstrijskega vprašanja načrt, po katerem bi se osnoval pateg male antante še posebnih srednjeevropskih blok, v katerem bi bile zastopane: Jugoslavija, Avstrija, Čehoslovaška. Kako in pod kakimi pogoji ter obveznostmi bi se sklenil ta blok, še ni znano. Posvet o ustvaritvi srednjeevropskega bloka se bo vršil v Pragi.

Zborovanje interparlamentarne unije. Dne 28. avgusta se je začelo na Dunaju zasedanje interparlamentarne unije, v kateri je zastopanih 24 držav. Zboruje 300 poslancev iz 24 parlamentov Evrope, Amerike in Azije. Za predsednika kongresa je bil izvoljen krščanski socialist poslanec dr. Mataja. Kongres je pozdravil v imenu avstrijske vlade državni kancler dr. Seipl. Holandski delegat dr. Treub je govoril o gospodarskih in finančnih vprašanjih. Zahteval je svobodno trgovino ter odpravo carine za življenske potrebščine. Govorilo so še nemški državnik Loebe in avstrijski delegat Otakar Czernin, nakar je bila seja zaključena. Na prihodnji seji se bo razpravljalo o manjšinjskem vprašanju.

Italija bo znižala stanje vojne mornarice. Z ozirom na slabo finančno stanje Italije se je podvrjel vojni minister finančnemu in znižal proračun za vojno mornarico. Vojni minister je ustavil zgradbo manjših po-

morskih edinic. Število vojnih mornarjev se bo znižalo od 46 na 40 tisoč.

Madžarska zanika vest, da bi bila mobilizirala in koncentrirala svoje čete ob avstrijski meji, da se polasti Burgenlanda, pač pa izjavlja, da je pripravljena za vsako eventualnost, ki bi mogla nastati vsled zloma Avstrije.

Kemal pašina vojska napreduje napram Grkom, ki so na umiku. Položaj grških čet je dokaj opasea, osobito radi tega, ker so premestili Grki zadnje dni več nego 50.000 vojaštva iz Male Azije na čataško in trakijsko fronto.

Neodvisna republika Galičija? Ukrajinsko narodno višee je poslalo antantinim vladam načrt za novi statut za neodvisno republiko Galičijo.

Manevri sovjetske mornarice. Za časa manevrov sovjetske mornarice v finskem zalivu so potopili Rusi 6 finskih parobrodov, 25 pa so jih odvedli s seboj v Petrograd. Radi tega incidenta protestira finska vlada pri sovetih in si je pridržala nekaj ruskih ladij tako dolgo, dokler ne bo izpustila Rusija finskih parobrodov.

Domovina — mili kraj!

Ako pride človek okrog polnoči v kavarno, vlada nek megleni vzduh. Duhovi pa rešujejo največja vprašanja! Ko pa se kavarna zapre, se odprejo okna in sveži zrak vzvalovi v zaduhlo ozračje in ga očisti.

Tako nekako se čisti danes naše politično ozračje! Sveži duh poljan, gozdov in travnikov, gor in senozetev prihaja v Jugoslavijo. Vsa znamenja kažejo, da se odpirajo okna kavarniških dvoran. Blagoslovljeni vsi, ki stremijo za jugoslovanskim solncem. Slovenci smo se namreč dosedaj še vse premalo zavedali, da moramo živeti — iz sebe in za sebe. Sigurno pa je, da še nismo. — jetični! Morda je bil to naš največji narodni greh!

Po vojni je vladal nek čuden kavarniški vzduh, katerega je označil centralistično navdahnjeni minister dr. Kukovec na mariborskem shodu sledeče: «Štreberji vseh strank so po preobratu ali nasičeni s pozemeljskim mamonom, zavrgli vsako idealno stremljenje, ali pa so z izsiljenjem uradniških mest, s katerimi pa tudi sedaj niso več zadovoljni, postali mrtvi za napredek.

Tako je! Prišli so na površje ljudje — preobrati! Stari borci za narodne ideale pa se potiskajo v ozadje in dr. Kukovec čuti instinktivno to zapostavljanje. On, sin našega zdravega naroda, glava mu je kmetska, samo noge mu tičijo v modernem kapitalizmu.

In tu se začne druga točka! Oni velezanimivi boj in razvoj, ki se bije danes med kavarno in svežim zrakom po vsej Evropi za — — — mariborsko oblast!

Beleške.

Nesoglasja v mali antanti. V poslednjem času so se pojavile v našem in češkem tisku vesti, o nekakem nesporazumu med dr. Benešem in Pašičem ter o nesoglasjih v mali antanti. Značilno je, da se te vesti pojavljajo ob vsaki priliki, ko gre za nova politična dejanja male antante. Za temi vestmi pa tiče, kakor se sedaj zaznava, tuji vplivi, predvsem interesi zloglasnega — Stinneskoncerna, kateremu je mala antanta trn v peti in ki se boji njene rastoče važnosti v mednarodni politiki. V glavnih obrisih je mala antanta takega življenskega pomena za udeležene države, predvsem pa za Jugoslavijo, da bi ne smelo tozadevno biti med nami nobenega vprašanja. Take vesti izhajajo od tujega Stinneskoncerna, torej neposredno od naših sovražnikov, ki nas hočejo razdvajati in oslabiti. Zato bi moralo naše časopisje biti v teh zadevah rahločutno in previdno. — Tako se presojajo razne čudne pojave v naših prestoliških listih v krogu poštenih rodoljubov, ki pa le ne zasledujejo v dovoljni meri beograjskega tiska. Vse to, kar je proti Čehom in proti dr. Benešu napisala Pašičeva «Tribuna», potem «Novosti» in tudi «Balkan» ne more biti tuje delo in če presbirno še tako o tem na splošno namiguje, temveč poseben izpad velsrbskega šovinizma! Ne smemo pozabiti, da so vsi ti napadi in izpadi začeli tedaj, ko se je doznalo, da se je dr. Beneš ugodno izrazil glede Bolgarije.

Ministrski avtomobili. Iz nemških vojnih odškodnin si je vzel minister pošte štiri luksuzne avtomobile. Gospod Miladinovič, minister pošte, je radikal in demokratski listi so z ogorčenjem prinesli vest o tem njegovem delu, dočim so pustili in zatajili, kar so si njihovine, doslej je znal angažirati posebne vlake, da so vozili ali njega samega ali pa njegovo rodbino in prijateljstvo iz Vojvodine v Beograd in nazaj, sedaj pa hoče štediti in «odbremeniti» državo na ta način, da si vzame 4 avtomobile. In minister Mladinovič je še ta gospod, o katerem je dejal poslanec Barič (Jugoslov. klub) v proračunski debati, da je njegov delokrog poš in telegrafov tako zanikern in zanemarjen, da se ne izplača niti beseda. Vsi poslanci so se smejali, smejal se je gospod minister in smeje se danes, ko si je prisvojil — štiri avtomobile. Živijo, odškodnina!

Muslimanska ministra Omerovič in Vuković sta bila odlikovana z belim orlom I. klase. Pašič je za podporo vidovdanske ustave in za druge nakane vladne politike podkupil ves muslimanski poslaniški klub, podkupnino je pa dajal samo po kapijicah in ko je med muslimanskimi poslanci nastal razkol ter je samo neznatna skupina ostala na strani vlade, je vse, kar je bilo poprej celemu klubu namenjeno, začel dajati samo ostalim vladnim pristašem. Ali jim je že vse zdajal, ali je pa vse, kar bi imel še dati, rajši spremenil v ordene, ki so tako po ceni. Vladni muslimani so dobili

za svojo agitacijo po Bosni na pomoč celo radikal-policajdemokracijo in to menda Pašič tako visoko ceni, da muslimanskim ministrom ne da več drugega, kot vsakemu po en «orden» iz dvorske ordenske pisarne, kjer gospodari, kakor nam razkriva «Balkan», bivši tehnik in čifut Georg Fusek, seua, veliki Srbín — Gjerje Čarapič. — Za mnogo muslimanov se je zamemalo iz državne kase, za par hlapcev pa zadostuje «Flitterwerk» pod judovsko-tehnično upravo.

Stanovanja za Ruse. Po sporazumu med ministrom notranjih zadev, predsednikom beograjske občine in Ljubom Jovanovičem, predsednikom ruskega komiteta, pridejo vsi ruski begunci iz Beograda na Senjak, kjer se bodo zgradile za njih hiše ter popravila stanovanja. V te svrhe je ministrstvo notranjih zadev že oskrbelo kredit. — Hitro gre to za tujce, za Wrangelovo soldatesko, ki je skregana s svojo domovino, ki je že toliko gorja in nemirov doprinesla rodnim in tujim krajem, podpore, kredite in celo stanovanja dobijo tujci, dočim na tisoče in tisoče domačinov, delavcev in njihovih družin čaka, da že peto zimo jugoslovanskega osvobojenja in ujedinenja preživi v polrazpadlih barakah, v vagonih in brlogih ter brez strehe in oskrbe svoje nedolžne otroke do zadnjega zapiše hiranju in smrti.

Dnevne novice.

Izpit za župnike so napravili sledeči gg. kaplani: Josip Zmavc iz Trbovelj, Josip Mirt iz Konjic, Andrej Pirc iz Dobove, Simonc Simon v Smartnu pri Velenju in Kren Franjo, Laporje.

Svinjske kupčije policajdemokratov. Policajdemokratski aferasi so se v Jutrovem odgovoru na razkritja g. Štefanoviča postavili na prav komodno stališče, napokčili so nekaj novih hujskarij, zapisali so, kaj je vse pisal Štefanovič na Dunaju, kaj je pisal v Jugoslaviji, kaj je pisal še tu, kaj je pisal še tam, kako naj bi bil sedaj nevaren komunist — in to je ves «odgovor» o očiten ljubezni do državnih kas pa niti besedice. — Policajdemokratska družba je prepoznana z zlobo in nizom ter menda tudi misli, da javnost ne vidi njenih umazanih in grabežljivih prstov. V spolnitev slike te lepe družbe bodi dodano še to-le: Ko je bil vrhovni direktor mladodemokratskih listov dr. Kramer še minister za trgovino, se je iz petorice nerazdružljivih pajdašev, ki so se udeleževali tudi pri Delniški tiskarni in Premogokopni družbi, ter Antona Kristana sestavil pravi verižniško-izvoznikarski konzorcij pod patronanco trgovskega ministra in vrednega pajdaša dr. Kramerja. Posle konzorcija sta efekturala pod firmo neke zadruga Anton Kristan in Lojze Ferfolja iz Trsta, dr. Ferfolja je posredoval in tako so ti tički z velikimi dobički izvažali svinje. V radosti in znamenju dobrih kupčij je poslal Lojze Ferfolja dr. Žerjavu celo avtomobil v dar. Svinje so kupovali kilogram po 26 kron, prodajali pa po 30 lir in pri tem je zadruga, mobilizirana in privlečena v te posle po Antonu Kristanu, zaslužila samo okrog 300 tisoč, konzorcij pa nad 30 milijonov. V konzorciju se je posebno dobro udeleževal dr. Brezigar, ki sploh nima drugega posla, kot samo vlogo «narodnega gospodarja» v takih in podobnih panamah, ki jih je že lepa vrsta. Evo, to je naša «dejanja», ki ima enega bivšega ministra in enega bivšega predsednika valde, sedaj še celo ministra, ki znata oba tako dobro svojo oblast izvajati v dejanjih, da imata z ožjim krogom svojih pajdašev v delo polne žepa. Dejanja so priredila do milijonskih dobičkov pri Trboveljski družbi, pri nakupu Bambergove tiskarne pri svinjskih kupčijah itd. — pri voilicah s položajo pičlega ostanka glasov pa v vsem samo do treh poslancev.

Tajinstveni izvoz ruskega blaga iz Kotora. Nedavno smo poročali o interpelaciji poslanca Gjonoviča radi ruske Petrograjske založne banke, katero si je vsled zanikarnosti naših oblasti prisvojil general Wrangel, ki prodaja sedaj samovoljno njene založbe, dočim se vsi ruski begunci redijo ob naši državni kasi. Ze ta interpelacija je povdarjala, da misli generalski uzurpator sedaj še zadnje blago razpečati, sedaj se pa oglašata cetinjski list «Črnagora» ter pravi, da je v Kotoru že vse polno raznih sumljivih ljudi, pol Rusov, pol Angležev, ki odnašajo iz te banke razne zaboje na angleški parnik «Polo», ki je čakal že par dni v pristanišču. Tujci, ki so to blago odpravljali, so prirejali prave orgije po kotorskih gostilnah in kavarnah, s seboj so vodili ženske in pilo se je na vse pretege. Javnost in oblasti so bile že davno opozorjene po tej interpelaciji na celo afero, državni organi v Kotoru pa se vendar niso zmejnili za te tujce, še pili in zabavali so se z njimi, ko so slišali, da jim srebro in zlato zvenklja po žepih. Dopisnik lista pravi, da se je odneslo na parnik in tudi odpeljalo 232 zabojev brutto 42.000 kg, netto 35.000 kg srebrnega in zlatega denarja ter raznih draguljev. — Predno je to blago odpotovalo, je došel v Kotor glavni blagajnik Wrangelovih čet neki Cakoni in kmalu za njim vsi ti kupci ali agenti. Izdajali so se za odposlanke neke posredovalnice, ki je zopet v zvezi z neko londonsko banko. Ko je prišla petrograjska banka na naše ozemlje, so oblasti izjavile, da je to tranzit ali prosti prenos imovine ljudi, ki so se preselili na naše ozemlje, sedaj, ko se vse to odvaža, pa lastniki, kolikor jih je v SHS nimajo prav nič od tega, pa pride prepoved izvoza, ko je vse pred nosom oblasti — že davno odpeljano. Dragocenosti petrograjske banke so po velikem številu tudi roparski plen belih čet v sovjetski Rusiji, drugače pa lastnina onih ruskih beguncev, ki niso za Wrangela, in tako lahko rečemo, da je SHS vlada podpirala novo nesramno ropanje znanega roparja, ki stremi za tem, da se iz Evrope izpodrine civilizacija in kultura.

Pokrajinska obrtna razstava v Mariboru. (Od 8. do 17. septembra). Legitimacije za polovično vožnjo na vseh progah v naši državi so dotiskane, ter so se razposlale skupno z znaki na vse kraje. Cena legitimacije z znakom 5 Din. Dobe se v vseh večjih trgovinah, špedicijah, oglasnih zavodih itd. ter v pisarni razstavnega odbora na razstavnem prostoru. Cena legitimacije in znaka je tako nizka, da jedva krije nabavne stroške in zato pričakujemo, da bodo obiskovalci pridno posegali po njih. Razstavni katalog izide te dni, ter bo vseboval razen točnega vodnika po razstavi tudi kratko zgodovino Maribora, opis okolice in vodnik po mestu. Po možnosti tudi seznam telefonskih naročnikov in vozni red tako, da bo vsakomur dobro služil. Prodajal se bo po nabavni ceni. Reklama pri stojnicah je z odobrenjem odbora dovoljena, ne sme pa kvariti cele slike ali biti preveč kričeča. Priporočljive so male tiskane reklamne razglednice ali dopisnice. Obrtnikom bi priporočali, da bi se v to svrhu posluževali razglednic razstavnega odbora (lepak v pomanjšani meri), na katere lahko natisnejo svoje pečate. Razglednice o razstavi, ki bodo zelo okusno izdelane, se bodo prodajale na razstavnem prostoru, in po trgovinah v korist vajiškemu domu, v čegar korist je namenjen tudi event. čisti dobiček razstave. Zato priporočamo vsem posestnikom, da se teh razglednic v čim izdatnejši meri poslužijo. Dela na razstavnem prostoru bodo te dni dokončana. Okusno in naravnost umetniško izdelani paviljoni dajejo že sedaj celoti krasno sliko. Na razstavnem prostoru bo nastavljena za ves čas razstave stražnica državne policije, ki bo skrbela za red, kakor tudi oddelek rešilne postaje za slučaj kake nezgode in javna telefonska govornica, tako, da bo v vsakem oziru preskrbljeno za udobnost posetnikov. Dodelitev prostorov bo v prihodnjih dneh končana, nakar se bo pričelo z razstavitvijo razstavnih predmetov. Zato prosimo vse razstavljalce, naj ne odlagajo z dovozom predmetov do zadnjega trenutka, kar bi redni razvoj priprav zelo oviralo, temveč naj dogotovljene predmete čim prej dostavijo na razstavni prostor, tako, da bo dovoz do (incl.) 3. septembra dovršen in in se bo razvrstitev in oprema prostorov lahko brezhibno in pravočasno izvršila.

GLADIATORJI.

(143. nadaljevanje).

Centurion s svojimi sulicarji je stal pred šatorom pri orlih desete legije. Solnce je plameneče pripekalo na dolge vrste belega platna in se bliskalo na ščitih, čeladah in oklepih, nakopičenih pred šatori. Vsaka sled življenja in rastlinstva je izginila pred žarečimi žarki in tla so bila vsa rjava in ožgana od goreče silne vročine.

Ura utrujenosti in počitka je bila in mir je vladal po vsem taborišču, ki ga je le tu pa tam motilo rezgetanje konja in hripavo vpitje zlovoljnih mul.

Celo utrjeni in vsega vajeni legionar je hudo tpele pod neznosno vročino in je željno koprnel po lahkem vetriču svojih albarskih gričev in po senčnatih bregovih domačega Tibera, po rezkem severniku, ki je šumel po hrastovju njegove italške domovine, doli znad belih vrhov znežnega Apenina.

Platno generalnega šatora je bilo pri tleh nekoliko dvignjeno, da je mogel lahek prepah hladiti neznosno vročino. Ob drogu, ki je podpiral šator v sredini, je slonelo konjsko sedlo in obrabljen oklep. Na leseni postelji so ležale voščene tablice in načrt gradu Antonia. V lončenih skledah so še bili ostanki Kalhovega obeda in tudi lončeni vrč z vinom je bil skoraj prazen.

Licinij je bil v popolni bojni opremi, le čelado je odložil. Kalha v svoji dolgi, črni obleki, je sedel poleg njega in ga je s svojimi mirnimi očmi nepremično gledal.

Mož boja in mož miru — oba sta imela, to se je videlo, skupno eno in isto težko, važno misel —

Nekaj časa sta se pogovarjala o vsakdanjih rečeh, o disciplini in o redu v taboru, o rodovitnosti Palestine, o daljnem Rimu, o deželah, koder so se borile rimske legije —

Nato pa je Licinij popustil svojo redkobesedno zapetost in rekel svojemu gostu naravnost in brez ovinkov: «Junaka imate v vaših vrstah, ki bi o njem rad to in ono zvedel, ker ga ljubim kakor svojega sina. Ni ga bojevnika med vsemi pogumnimi branitelji Jeruzalema, ki bi ga naši ljudje gledali s tolikim občudovanjem in —

strahom. Jaz sam sem bil šele včeraj priča, kako je rešil celo vašo vojsko poginal!»

«To je Eška!» je vzkliknil Kalha, «Eška, nekdanj knez in poveljnik v Britaniji, pozneje tvoj suženj v Rimu!»

«On je!» je dejal Licinij. «Četudi je suženj, je vendar najplemenitejši in najpogumnejši mož kar jih poznam. — Knez praviš, da je bil v Britaniji? Kaj veš o njem? Nikoli mi ni povedal, kdo da je in od kod je prišel.»

«Poznam ga, saj živi pod našo streho kakor naš sorodnik in deli z nami naše težave in naše pomanjkanje, kot da bi bil v resnici eden izmed poglavarjev Izraela. Meni in vsem mojim ljudem je več kot lastni sin. Skupaj smo pobegnili iz Rima, — moj brat, njegova hčerka in ta mladi Britanec. Marsikatero noč mi je na valovih egejskega morja pripovedoval o svoji mladosti, o svoji moški dobi, o bojih z vašimi legijami, s kakim plemenitim pogumom se je ustavljal rimskim četam — pa kako ga je njegova mati že v zgodnji mladosti učila, naj bo prijazen in dober do sovražnika —. In pravil mi je, da so bile prve besede, ki jih ga je mati učila izgovarjati — latinske —!

«Čudno!» je pripomnil Licinij globoko zamišljen in odgovarjal bolj sebi ko Kalki, «Čudno za sina takega naroda, da se najprvo uči latinski —. Čudno tudi, da ga je usoda vedno in neprestano postavljala v vrste tistih, ki se bore zoper Rim —!

«To so bili nauki njegove matere in svoje matere ni pozabil, do danes ne. Rad govori o njej, kakor da bi ga še vedno gledala in čuvala nad njim. — In kdo more reči da ne? Rad pripoveduje o njeni vitki postavi, o njenih ljubečih očeh, njenem ljubkem obrazu, z zamišljenimi in skrbipolnimi črtami na njem. Pravi, da je doživela v svoji mladosti veliko bridkost. Govorila mu ni o tem, pa on sluti, da je res. V svojih bridkih urah se je naučila prijazenosti in potrpežljivosti do vseh, pa najbolj je ljubila svojega sina. — Ista zgodba pod vsakim solncem! Njegova mati je nosila svojo breme in tako ga nosi tudi njen sin, in tako ga nosiš tudi ti, veliki rimski vojskovodja in osvovjalec sveta — in tudi jaz nosim svoje breme, le da dobro vem, kam ga bom položil in kje bom počival v miru —.»

«Plemenit je rod britanskih žen!» je dejal Licinij, sledeč svojim lastnim mislim in težko mu je bilo pri spominu na ženo, ki se mu je njena slika tako globoko vtisnila v srce, da je vladala tam in da bo vladala, dokler bo bilo, in nobena druga je ni mogla izpodrinuti. — «In fant rad govori o svoji mladosti in o materi, ki jo je izgubil, — izgubil,» je otožno pridjal, «gotovo zato, ker jo je tako zelo ljubil —.»

«In tako je bilo,» je odgovoril Kalha, in globoka je bila otrokova žalost nad izgubo, pa hujska je bila njegova bolečina, ker jo je izgubil na tako nesrečen način. Premlad je še bil, da bi mogel nositi orožje, oče ga je pustil pri materi in je hitel na čelu svojega rodu v boj zoper rimske legije. Njegov oče je bil divji, samooblasten bojevnik, malo ga je poznal, zelo se je bal —. Mati mu je tistikrat ležala na bolniški postelji, otrok se je bal zanjo in se ni genil od nje. S težavo so jo spravili v nosilnici na eno izmed svojih trdnjav v globokih, zarastlih britanskih gozdih kjer so se zadnjikrat utaborili. Dolgobradati svečeniki so ga odtrgli od matere in ga skrili v neko votlino, ker je bil knežji sin. Spominja se še na njeno blede lice in njene ljubeče oči, ko je zrla za njim, zadnjikrat v življenju —. In kakor mladi volk je bil in grizel krog sebe, ko so ga vlekli v stran od njene postelje —. Iz svojega skrivališča je čul bojni trušč in hrum in žvenket jekla, pa malo se je brigal zanj, ker neznana bolelost mu je krčila srce, da svoje matere ne bo videl več. — In tako se je zgodilo —.

Dalje prihodnjč.

O POMENU POKRAJINSKE OBRATNE RAZSTAVE V MARIBORU.

(Od 8.—17. septembra 1922).

V času od 8.—17. septembra se vrši v Mariboru prva obrtna razstava, ki bo v večjem obsegu pokazala plodove vztrajnega dela slovenskih obrtnikov. Danes, ko se skušajo celiti rane, ki jih je vsekala svetovna vojna vsemu našemu gospodarstvu, je ta razstava tem večjega pomena tudi za kmetovalca, čegar dobrobit se pač ne da ostro ločiti od interesov obrtnika in delavca.

Naše kmetско ljudstvo, ki je doslej še vedno pokazovalo mnogo smisla za gospodarski napredek, opozarjamo, da bo nudila ta razstava tudi kmetu precejšnje zanimivosti.

Razstavili se bodo: poljedelski stroji, srpi, kose, orodja itd., najzanimivejše pa bo sigurno stiskalnica (preša), katero je skonstruiral (izumil) g. Franjo Rudl, bivši oskrbnik posestev Štajerske hranilnice v Podlehniku. Stiskalnica je urejena tako, da stiska neprestano (kontinuirlich) s poljubno težo od 10—100.000 kilogramov. Doslej je bila v rabi domača stiskalnica na vzvod. Ta stiskalnica je, vsled marsikaterih prednosti, uspešno klubovala raznim novotarijam, ki se niso mogle udomačiti. Bistvo njene posebne uporabnosti obstoja: 1. v vzvodu, 2. pa v prosto viseči obremenitvi «drevesa», ki učinkuje s pomočjo zemeljske privlačnosti in lastne teže v dvojnem oziru: elastično (gibčno) in neprestano. Ta stiskalnica (domača «preša» na vzvod) pa ima samo eno hibo: za njeno zgradbo je treba veliko lesa in veliko prostora.

Gospod Rudl je prednosti stare stiskalnice uporabil z velikim uspehom v novem sestavu svojega izuma. Stiskalnica g. Rudla je v svojem bistvu še bolj elastična, nego stara preša, h krati pa deluje s pomnoženo silo, ne da bi rabila toliko prostora, kakor njena prednica. Možnost pritiska je odvisna od poljubne vpostavitve vzvoda. Morebitna popravila lahko izvrši vsak tesar. V tej okolnosti leži brez dvoma največja prednost Rudlove stiskalnice. Pri drugih, zlasti železnih konstrukcijah, mora popravljati mehanik, dočim pri novi stiskalnici ni potrebno. V ostalem pa si naj ogleda vsakdo, ki se za stvar zanima, to stiskalnico na obrtni razstavi, kjer bo interesantom pod posebno streho na vpogled.

Pianino dobro ohranjen se kupi po primerni ceni. Ponudbe z navedbo cene na upravništvo lista. 2—2 371

Trgovina z lesom in premogom na prodaj Vpraša se pod A 100 na upravo tega lista. 2—2 370

Posestvo z vinogradom 6 in pol orala se takoj proda. Rošpoh pri Kamnici, Dunajski jarek 167. 374 2—4

Voz platô na vzmeti, za enega konja, skoro nov, se poceni proda. Vpraša se pri g. Jožeta Krumpak, Krčevina št 3 pri Mariboru (blizu Kamnice). 1—3 398

Dve veliki oljnati sliki, ena družino, druga pa Marijo rožensko, s širokimi okvirji, obe sliki primerni za kako cerkev ali kapelo, se po ceni prodaje pri orglarskem mojstru Brandl. Strossmayerjeva ulica, Maribor. 4—10 388

POZORI

Al. Gnušek, Maribor Glavni trg šte. 6.

prodaja žičnate žimnice (Drateinsatz) po K 560 —, atrik-žimnice 3 delne po K 2150 —, impregnirane plahute za vozove, mlatilnice, konje-kvadratmeter po K 250 —, vrvi za zvonove, studence, seno in perilo, vsaka debelost in dolžnost kg K 120 —, 170 —, štrange za konje par K 44 — do K 90 —, uzde navadne in pletene po K 30 — in K 36 —, zaloga blačevine, žamet rižasti, platna, racmošlina, plavotiska, lincerdruk, cajghlače, spodnje hlače, srjaje vsake vrste, predpasnike iz klota in plavotiska, obleke za dekleta, moške predpasnike, robce, slamnjate po najnižjih cenah. 388

Zobozdravnik dr. F. Kartlin Maribor, Slovenska ulica 9 zopet ordinira.

Dve breji kobilii

lepi, rujave barve, stari 6 do 7 let, 15 do 16 pesti visoki, so na prodaj ali se pa zamenja za 2 konja v primerni starosti. Ponudbe na: »Delavska pekarna«, Maribor, Tržaška cesta šte. 36—38. 2—2 379

Zlatorog milo, kristalno sodo, bučno olje, riž, kavo, zafran, papriko, kolinsko kavino primes, Ciril in Metodove vžigalice, kolomaz Ia, Ilirija in C pulia kremo, papirnate vrečice

prodaja samo na debelo

MACUN & FABIANI trgovina špecerijskega in kolonijalnega blaga na debelo Maribor. Telefon internurban št. 180. Šolska ul. 4. 4—4 368

Spodnještajerska ljudska posojilnica v Mariboru, Stolna ulica šte. 6, r. z. z n. z.

obrestuje od Novega leta naprej navadne vloge po

4 1/2 %

Trajne in večje vloge pa po dogovoru.

Sprejemam starejšega pridnega hlapca k dvema konjema, prednost imajo tisti, ki so dobro izvežbani pri konjih, mesečna plača 700—800 K. Vstop takoj. Ponudbe Franc Fijavž, trgovec, št. Jurij ob juž. žel. 2—3 377

SENO slamo, drva ter premog, žito, krompir, sadje in druge deželne pridelke — kupuje in prodaja — **OSET ANDREJ MARIBOR** Aleksandrova cesta šte. 57, telef. 88. 16—323

OTVORITVENO NAZNANILO!

Slavnemu občinstvu naznanjam, da sem otvoril na novo preurejeno trgovino z mešanim blagom

MELJSKA CESTA št. 31. :: IVAN VIDMAR.

Imam v zalogi vsakovrstnega svežega špecerijskega blaga: kavo, sladkor, riž, petrolej, mast, olje, sveče, milo i. t. d. — Potrudil se bedem svojim odjemalcem kar je v moji moči postreči. Cene solidne.

Za obilen obisk se priporočam **IVAN VIDMAR.**